

# OPINOGÓRA

## *Zygmunt Krasiński*

W XIX w. rezydencję Krasińskich w Opinogórze tworzyły trzy obiekty: neogotycki pałac z I połowy XIX w., pełniący rolę pawilonu ogrodowego, neogotycka oficyna dworska z tego okresu, w której mieszkała służba i były pomieszczenia dla gości oraz rozległy drewniany dwór z przełomu XVII/XVIII w. Dwór, przebudowywany w kolejnych latach, pełnił do końca XIX w. funkcję siedziby rodowej.

Dziś w Opinogórze, za sprawą Zygmunta Napoleona Krasińskiego, który był jego właścicielem, poety, jednego z naszych trzech narodowych wieszczów, znajduje się Muzeum Romantyzmu, na które składa się kilka obiektów usytuowanych na terenie 21-hektarowego parku w stylu angielskim: neogotycki pałac z lat 40. XIX w., neogotycka oficyna dworska i wybudowany w 2008 roku dwór. Jest także Gościniec Ogrodnika i

### **Pałac**

Opinogórski pałac jest jednym z najbardziej ekscytujących i malowniczych elementów mazowieckiego krajobrazu. Ta perełka polskiego neogotyku powstała w pierwszej połowie XIX wieku. Prawdopodobnie pomysłodawczynią wybudowania tego oryginalnego obiektu była Maria Urszula z Radziwiłłów Krasińska, matka poety. Nie wiadomo, kto zaprojektował budynek. Mógł to być jeden z architektów współpracujących z Krasińskimi - Piotr Aigner, Henryk Marconi lub Hilary Szpilowski. Być może udział w projektowaniu miała Maria Urszula Krasińska, która miała zdolności plastyczne.

Pałac prawdopodobnie stanął na zrębach jakiegoś dawnego budynku. W XIX wieku modne było tzw. oblekanie budowli w „kostium gotycki”, czyli nadawanie istniejącym zabudowaniom cech architektury średniowiecznej. Powstała niewielka, lekka budowla o ostrołukowych oknach z pomieszczeniami zdobionymi pięknymi sztukateriami. Znajdujący się przed budynkiem mur nadał pałacowi obronny charakter. Stąd wzięło się używane wobec budowli określenie „zameczek”.

Pałac był prezentem ślubnym generała Krasińskiego dla Zygmunta i Elżbiety (Elizy) z Branickich. Młoda para otrzymała go latem 1843 roku. Dwa lata później rozbudowano go, powiększając o dwa salony od strony północnej. Na początku budynek pełnił funkcję pawilonu ogrodowego jako że był usytuowany w parku, na zapleczu zamieszkiwanego na co dzień dworu. Stanowił atrakcję latem, gdy przyjmowano w nim gości. Po śmierci Zygmunta ulegał stopniowemu zniszczeniu. W latach siedemdziesiątych XIX wieku przeprowadzono pierwszy duży remont, a w roku 1894 przebudowano obiekt wg projektu Józefa Husa - dobudowano ryzalit od strony wschodniej, portyk przed wejściem zwieńczono schodkowym szczytem, podniesiono dach i przykryto wieżę dachem namiotowym.

W czasie I i II wojny światowej pałac został zniszczony. W roku 1958 rozpoczęto odbudowę zameczku. Dokonano rekonstrukcji obiektu, przywracając mu pierwotny charakter. Muzeum Romantyzmu otwarto w nim 20 maja 1961, w 150 rocznicę dekretu Napoleona przywracającego Opinogórę Krasińskim.

Muzeum gromadzi pamiątki związane z historią rodziny Krasińskich, ze szczególnym uwzględnieniem Zygmunta Krasińskiego (1812-1859), dramatopisarza („Nie-Boska komedia”, „Irydion”) i poety, którego korespondencja jest uznawana za szczytowe osiągnięcie polskiej epistolografii romantycznej. W Muzeum Romantyzmu prezentowane są także pamiątki epoki napoleońskiej. Najciekawsze eksponaty to: teczka Napoleona zabrana przez Kozaków podczas przeprawy przez Berezynę, portret Zygmunta Krasińskiego malowany przez jego żonę Elizę z Branickich Krasińską, drzewo genealogiczne rodu Krasińskich - miedzioryt odbity na jedwabiu z 1772 r., siedem portretów Krasińskich, marmurowe popiersie gen. Wincentego Krasińskiego, ojca poety, z 1808 r., dwie empirowe biblioteczki z księgozbiorem francuskim z XVII-XVIII w. (dzieła literackie, historyczne, filozoficzne), wczesne wydania utworów Krasińskiego, korespondencja, zbiory grafik i map.

## Dwór

XIX-wieczny drewniany dwór Krasińskich od dawna nie istnieje. Już na początku XX w. (ok. 1907 r.) był w bardzo złym stanie. W jednym z jego skrzydeł utworzono wówczas muzeum poświęcone Zygmuntowi Krasińskiemu, w którym zgromadzono pamiątki rodzinne po poecie. W drugim skrzydle zamieszkiwał urzędnik carski. Już wtedy III ordynat opinogórski hr. Adam Krasiński (1870-1909) myślał o rozebraniu dworu i zbudowaniu na jego miejscu nowej luksusowej siedziby wiejskiej. Wybudowanie nowego dworu podyktowane było nie tylko koniecznością, ale było też efektem ogólnego porządkowania Opinogóry przed zbliżającą się 100. rocznicą urodzin jego słynnego dziadka – poety Zygmunta Krasińskiego przypadającą na 19 lutego 1912 r. Hr. Adam Krasiński planował zorganizować w Opinogórze wielkie uroczystości związane z tą rocznicą. 19 grudnia 1907 r., we współpracy z Towarzystwem „Polska Sztuka Stosowana” z Krakowa, ogłosił konkurs na projekt nowego dworu w Opinogórze. Budynek dworu miał mieć „charakterystyczny wyraz wiejskiego dworu polskiego”: kolumnowy ganek, wysoki łamany dach, miał być murowany, tynkowany i kryty dachówką, wyposażony w nowoczesne łazienki, centralne ogrzewanie itp. Konkurs rozstrzygnięto w maju 1908 r. Pierwszą nagrodę przyznano polskiemu architektowi Józefowi Gałęzowskiemu. Dwór o cechach klasycystycznych, łączący w sobie wdzięk dworu wiejskiego z doskonałymi pomysłami architektonicznymi, godził skromny zewnętrzny wygląd z wygodnym rozkładem i komfortem. Hr. Adam Krasiński zmarł jednak 17 stycznia 1909 r. Jego następcy nie podjęli się budowy nowego dworu. W 1913 r. stary został prawdopodobnie rozebrany i tak przestało istnieć w Opinogórze miejsce, w którym spędził dzieciństwo i młodość poeta Zygmunt Krasiński, jeden z najśłynniejszych twórców polskiego romantyzmu.

Po latach, w 2004 r. władze samorządowe województwa mazowieckiego podjęły decyzję o rozbudowie zespołu muzealnego w Opinogórze. Wybrano do realizacji zachowany z 1908 r. projekt dworu Krasińskich, dostosowując wnętrza do potrzeb muzeum. 11 września 2008 r., sto lat od ogłoszenia wyników konkursu architektonicznego, nowy obiekt Muzeum Romantyzmu w Opinogórze – dwór Krasińskich został oddany do użytku. Powstała w nim stała ekspozycja muzealna prezentująca epokę romantyzmu polskiego w siedmiu podzielonych tematycznie salach:

- Sala I: Preromantyzm Polski (prezentuje wydarzenia z II połowy XVIII - Konfederację Barską, kolejne rozbiory Polski, Sejm Wielki, Konstytucję 3 Maja, Insurekcję Kościuszkowską i Legiony Dąbrowskiego; wydarzenia te i ich bohaterowie opiewani byli w poezji romantycznej).
- Sala II: przedstawia wydarzenia z czasów Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego (prezentowana jest tu rezydencja romantyczna ks. Izabeli Czartoryskiej w Puławach, walka Polaków o wolność Ojczyzny u boku Napoleona Bonaparte, Królestwo Polskie po 1815 r., walka klasyków z romantykami w salonie literackim gen. Wincentego Krasińskiego w Warszawie, Powstanie Listopadowe).
- Sala III: salonik wileński Adama Mickiewicza.
- Sala IV: salon romantyczny we dworze polskim.
- Sala V: Polska po upadku Powstania Listopadowego (życie Polaków w Ojczyźnie i na emigracji - literatura, sztuka, muzyka i moda romantyczna).
- Sala VI: to miniaturowy ogród romantyczny.
- Sala VII: poświęcona jest Powstaniu Styczniowemu (prezentowane są rysunki Artura Grottgera, moda w okresie żałoby narodowej po klęsce powstania, powstańczy bohaterowie, galeria malarstwa romantycznego).

We dworze odbywają się koncerty muzyki i poezji, konferencje i sesje naukowe oraz uroczystości okazjonalne.

### **Oficyna dworska**

Opinogórską oficynę dworską budowano w tym samym czasie, co Pałac, w pierwszej połowie XIX wieku. Być może powstawała ona w oparciu o projekt tego samego architekta. Obie budowle mają podobne motywy dekoracyjne. W końcu XIX stulecia oficynę zmodernizowano, a na początku XX wieku rozbudowano. Budynek został poważnie uszkodzony w czasie obu wojen. Potem oficynę przebudowano i pozbawiono cech stylowych. W roku 1990 zrekonstruowana budowla została włączona do kompleksu muzealnego. Na piętrze budynku znajduje się biblioteka muzealna, natomiast parter zajmuje podzielona na dwie części powierzchnia ekspozycyjna.

### **Park**

Park typu angielskiego w Opinogórze został zaprojektowany na przełomie XVII i XVIII wieku. Zajmuje powierzchnię 21 ha i położony jest na trzech pagórkach przeciętych doliną schodzącą ku trzem stawom. Rośnie w nim ponad tysiąc starych drzew, głównie klonów, dębów, lip, jesionów, świerków i kasztanowców. Z rzadszych okazów warto wymienić trójglicznę, lipę szerokolistną i płaczący jesion. Cztery drzewa uznano za pomniki przyrody: dwa dęby, „Zygmunt” i „Eliza” (liczące po ok. 280 lat) oraz dwa jesiony „Szwoleżer I” i „Szwoleżer II”. Sadzonki drzew i krzewów przywoził gen. Wincenty Krasiński ze swych zagranicznych wojaży.

W 1843 r. odbyło się tu wielkie przyjęcie weselne Zygmunta i Elizy, połączone z festynem dla 4 tysięcy gości. Eliza, która pierwszy raz zobaczyła Opinogórę, była urzeczona parkiem. Ostateczny kształt terenu, wraz z wytyczeniem ciągów komunikacyjnych, nakreślił Walerian Kronenberg w 1895 r. Park dzielił się na trzy

strefy - park krajobrazowy między zamkiem i kościołem, sad i ogród nad stawem oraz zwierzyńiec. To właśnie w parku znajduje się oficyna a poza tym pomnik Zygmunta Krasińskiego, ławeczka Amelii Załuskiej, kamienne meble, pomnik Bolesława IV, dom ogrodnika i dom z podcieniem.

Pomnik Zygmunta Krasińskiego został odsłonięty w 1989 r., w 130 rocznicę śmierci poety. Jego autorem jest Mieczysław Welter. Jest to jedyny pomnik poety w kraju. Zgodnie z założeniami konkursu, rzeźba ma charakter kameralny, przedstawia poetę-hrabiego, który wraca do Opinogóry i do własnych wspomnień.

Marmurowa neogotycka ławeczka ustawiona na osi pomnika wykonana została w 1832 r. na zamówienie Amelii Załuskiej z Bronikowskich, dalekiej krewnej poety, która była jego pierwszą miłością. To prezent dla Zygmunta Krasińskiego wystawiony na jego przyjazd z Genewy do Opinogóry. Na frontowej ścianie ławeczki wyrzeźbiony jest napis: *Niech pamięć moja zawsze ci będzie miła*. Według relacji gości odwiedzających Opinogórę należy wierzyć, że każdy, kto dziś siądzie na ławeczce, zakocha się.

Typowe dla parków romantycznych kamienne meble i siedziska, m.in. stół kamienny z I połowy XIX wieku, z kolistym blatem wspartym na profilowanym trzonie czy kolumna z wazonem, zachowały się również w parku opinogórskim. Są one świadectwem, że przestrzeń ta była świadomie komponowana jako zamknięty zespół romantyczny. Kamienny fotelik pod starym modrzewiem, przy furtce prowadzącej do kościoła, nazywany jest „fotelikiem Cieszkowskiego”. August Cieszkowski, znany filozof, był przyjacielem Zygmunta i odwiedzał go w Opinogórze.

Neogotycki pomnik Bolesława IV, wykonany z piaskowca w formie krzyża na czworobocznym cokole z łacińską inskrypcją, został wystawiony w 1838 roku przez Wincentego Krasińskiego dla upamiętnienia śmierci księcia mazowieckiego, który zginął podczas polowania, w Opinogórze w 1454 roku.

Na przełomie XIX i XX wieku Franciszek Szanior (1853-1945), znany autor wielu krajobrazowych ogrodów, zmienił układ kompozycyjno-przestrzenny niektórych fragmentów opinogórskiego parku. Park znajdował się w granicach zbliżonych do obecnych i był podzielony drogą na dwie części. Część ogrodu na wschód od tej drogi miała reprezentacyjny charakter, a część zachodnią stanowił tzw. zwierzyńiec (naturalny zwarty drzewostan). Wzgórze zamkowe od północy, wschodu i południa było obsadzone zwartym zadrzewieniem, podczas gdy od zachodu otwierały się widoki na rozległe wnętrza parkowe powiązane widokowo ze stawem i sadem. Na szczycie wzgórza, na którym usytuowany był dwór, istniał rozbudowany podjazd z parterem kwiatowym. Ze szczytu tego wzgórza roztaczał się widok na wnętrza parkowe przed zameczkiem, przedłużone widokiem na duży staw. U podnóża znajdowała się oranżeria z owalnym placem z fontanną. Zwierzyńiec zajmował zachodnią część parku. Zasadniczymi jego elementami były: układ dróg w kształcie koła, dwa stawy oraz nasadzenia drzew w formie masywów i klombów, a także liczne polany w jego centralnej części. Na terenie zwierzyńca była bażanciarnia. W skład drzewostanu wchodziły: dęby szypułkowe, klony pospolite, klony jawory, olchy czarne, świerki pospolite, sosny amerykańskie.

Kościół wraz z cmentarzem usytuowany był na trzecim wzgórzu i był integralnym elementem składowym całego zespołu, połączonym widokowo z wnętrzami

parkowymi. Główny wjazd był zlokalizowany przed kościołem, podkreślając rangę miejsca. Ogród opinogórski jest typowym przykładem ogrodów towarzyszących siedzibom magnackim w I poł. XIX w. Obecnie, na powierzchni 21 ha, w części wschodniej jest wzgórze z oficyną muzealną i wzgórze zamkowe w części zachodniej, teren dawnego zwierzyńca w części północnej, układ wodny składający się z pięciu stawów oraz sad.

### **Park opinogórski graniczy:**

od północy z zabudową wiejską i polami uprawnymi  
od wschodu z terenem szkoły podstawowej i zabudową wiejską  
od południa z terenem kościoła i cmentarza  
od zachodu z polami uprawnymi.

W związku z występowaniem dużej ilości tzw. samosiewu, w części wschodniej parku jest dziś grąd wysoki przechodzący w grąd niski, na terenie zwierzyńca pojawia się roślinność charakterystyczna dla łągu olszowo-jesionowego. Wśród samosiewów w największej liczbie występują jesiony, klony, lipy. Pojawienie się dużej ilości samosiewów spowodowało nadmierne zwarcie drzewostanu i jego niekontrolowany rozwój.

Na terenie parku, poza wspomnianymi już pomnikami przyrody, spotyka się okazałe, stare drzewa, które można zakwalifikować do tej kategorii. Są to najczęściej dęby szypułkowe, jesiony wyniosłe, kasztanowce białe, klony pospolite, sosny wejmutki, modrzewie europejskie, klony jawory, lipy drobnolistne. Z gatunków drzew pochodzenia obcego występują: iglicznie trójcierniowe, orzechy czarne, sosny czarne, sosny wejmutki, lipy amerykańskie, dęby błotne i kasztanowce białe. W składzie gatunkowym drzewostanu przeważają gatunki północnoamerykańskie sprowadzane do Europy w XIX w. W podszyciu drzewostanu występują również kwitnące i rodzące owoce różne gatunki krzewów liściastych, jak: jaśminowiec wonny, kalina hordowina, trzmielina europejska, leszczyna pospolita, głóg jednoszyjkowy, dereń jadalny, bez lilak, porzeczka alpejska, suchodrzew pospolity, karagana syberyjska, forsycja pośrednia, pigwowiec japoński, śnieguliczka biała, berberys zwyczajny, róża dzika, tawuła Van Houtta, ligustr pospolity, bez czarny. Z gatunków iglastych występuje cis pospolity. Naturalne runo parkowe tworzy występujący w dolinie południowej części parku zawilec gajowy oraz fiołek pachnący. Poza tym występują również naturalne rośliny zielne, jak: przytulia czepna, jasnota plamista, glistnik-jaskółcze ziele, złoć żółta, kuklik pospolity, bodziszek cuchnący, bluszcz kurdybanek itp. oraz krzewy charakterystyczne głównie dla naturalnych zadrzewień: róża dzika, śliwa tarnina, wierzba wiciowa, czeremcha zwyczajna. W parku spotkać można przedstawicieli fauny — głównie gatunki leśne i otwartych pól, jak: łasica, zając, jeż, kuna domowa, kret, sowa uszata, pustułka, dzięcioł, sikora, słowik szary, kuropatwa, sroka, dzika kaczka, łyska, kukułka, kos, gawron, wróbel, ropucha zwyczajna, ślimak winniczek itp.

Muzeum prowadzi działalność wystawienniczą, edukacyjną i popularyzatorską, organizuje koncerty muzyki poważnej, spotkania poetyckie, sesje naukowe, lekcje muzealne, konkursy, wydaje materiały reklamowe, katalogi i przewodniki.



### **Aktualne wystawy w Muzeum Romantyzmu w Opinogórze:**

1. Zygmunt Krasiński - Pałacyk Neogotycki.
2. Romantyzm polski - Dwór Krasińskich.
3. Ród Krasińskich - Oficyna Dworska.
4. 50 lat Muzeum Romantyzmu w Opinogórze - Oficyna Dworska.
5. Tkanina jako ozdoba domu i dworu polskiego w XVIII i XIX wieku  
– Oficyna Dworska.
6. Kościoły i kaplice Północnego Mazowsza w fotografii Janusza Dębskiego  
- Dwór Krasińskich.

### **Kościół Wniebowzięcia NMP**

W pobliżu parku wznosi się kościół Wniebowzięcia NMP z kryptą grobową. Pochowano tu Zygmunta Krasińskiego, jego rodziców i dzieci. Nagrobek matki poety, Marii z Radziwiłłów Krasińskiej, autorstwa Luigi Pampalloniego, nawiązuje do „Nie-Boskiej komedii” i przedstawia kobietę błogosławiącą syna. Są też płaskorzeźby synów poety.

W pobliżu kościoła znajduje się opinogórski cmentarz, założony w I połowie XIX wieku, jedna z ciekawszych nekropolii na terenie północnego Mazowsza. Zachowało się tu ok. 30 nagrobków o znacznej wartości historycznej i artystycznej. Do najcenniejszych należą: nagrobek barona Girardot, doktora medycyny (1831), wystawiony przez Wincentego Krasińskiego w kształcie piramidy na podstawie z piaskowca; nagrobek Stanisława Dunin-Wąsowicza (1849), kapitana pułku polskiego gwardii napoleońskiej; nagrobek Heleny z Hemmersów baronowej de la Haye (1829) z neogotycką żeliwną płytą położoną na grobie opiekunki przez Zygmunta Krasińskiego.

Jest jeszcze „Gościńiec Ogrodnika”, muzealna gospoda, usytuowana w odrestaurowanym Domku Ogrodnika. Gustownie urządzone wnętrze sprzyja chwilom wytchnienia podczas zwiedzania Muzeum Romantyzmu. Każdy, kto przekroczy próg domku ogrodnika, może liczyć nie tylko na smaczny posiłek, ale i na chwilę wyciszenia pod drewnianą strzechą przy stylowym kominku. Sąsiedztwo zabytkowego parku zapewnia wyjątkowy klimat. W „Gościńcu Ogrodnika” można organizować uroczystości rodzinne i okolicznościowe.

### **Gmina Opinogóra Górna**

Gmina Opinogóra Górna położona jest w północno-wschodniej części powiatu ciechanowskiego i graniczy: od wschodu z powiatem przasnyskim, od północy z gminą Regimin, od zachodu z miastem Ciechanów i gminami: Ciechanów i Regimin, od południa z gminą Ciechanów i Gołymin Ośrodek. Centrum administracyjno-usługowym gminy jest miejscowość Opinogóra Górna, odległa o 8 km od Ciechanowa i 100 km od Warszawy. Gmina jest jedną z największych obszarowo w powiecie ciechanowskim. Zajmuje powierzchnię 139 km<sup>2</sup>, składa się z 55 miejscowości i 39 sołectw.

Opinogóra Górna usytuowana jest na trzech wzniesieniach stanowiących część Wysoczyzny Ciechanowskiej. Ze starym parkiem w stylu angielskim i wieżą pałacyku Krasińskich, tworzy wyjątkowy akcent na tle równinnego krajobrazu Mazowsza.



Pochodzenie i geneza miejscowości Opinogóra Górna nie są znane. Pierwsza wzmianka o Opinogórze pochodzi z 1185 r. W zapisie występuje ona pod nazwą Opiogote. Natomiast w dokumentach z XV w. nazywana jest Opinogórą i dzieli się na Opinogórę Górną i Dolną.

Po przyłączeniu Mazowsza do Korony, Opinogóra należała do dóbr królewskich jako starostwo niegrodowe i nadawana była osobom zasłużonym dla tronu. Nazywała się wówczas Opinogórą Królewską. Nazwa miejscowości pochodzi rzekomo od nazwiska Opin. Taką wersję podał tworzący tu w latach młodości Zygmunt Krasiński, w opowiadaniu "Pan trzech pagórków" (1828). Rodzinie Krasińskich Opinogóra została nadana w 1659 r. Wcześniej była własnością książąt mazowieckich. Podczas III rozbioru Polski i w czasach wojen napoleońskich ziemie te zmieniały kilkakrotnie właścicieli, a w 1811 r. Opinogórę otrzymał generał Wincenty Krasiński, zgodnie z pierwotnymi zasadami sukcesji.

**Na terenie gminy, poza opisanymi, znajdują się także następujące obiekty wpisane do rejestru zabytków:**

- **W Pałukach** kościół parafialny wzniesiony w latach 1841-1843.
- **W Przedwojewie**
  - Kaplica filialna - drewniana, z ok. 1775 r.
  - Zespół Dworski

## **Gastronomia**

Gościniec Ogrodnika (Opinogóra Górna, przy muzeum)

Hotel OLIMPIJSKI, Ciechanów, ul. 17 Stycznia 60A, tel.: 23 672 20 12, [www.mosirciech.pl](http://www.mosirciech.pl)

Hotel ZACISZE, Ciechanów, ul. Mikołajczyka 8 a, tel.: 23 672 20 46, [www.hotelzacisze.pl](http://www.hotelzacisze.pl)

Hotel BARON, Ciechanów, ul. Śląska 11, tel.: 23 672 82 86, [www.hotel-baron.pl](http://www.hotel-baron.pl)

Zajazd ZAGŁOBA, Ciechanów, ul. Niechodzka 6, tel.: 23 672 25 42, [www.zajazd-zagloba.pl](http://www.zajazd-zagloba.pl)

Restauracja PARKOWA, Opinogóra, ul. Krasińskiego 5, tel.: 23 671 72 31

Restauracja PANORAMA, Ciechanów, ul. Powstańców Wielkopolskich 2a, tel.: 23 673 25 41/43 wew. 30

## **Miejsca noclegowe**

Hotel OLIMPIJSKI, Ciechanów, ul. 17 Stycznia 60A, tel.: 23 672 20 12, [www.mosirciech.pl](http://www.mosirciech.pl)

Hotel ZACISZE, Ciechanów, ul. Mikołajczyka 8 a, tel.: 23 672 20 46, [www.hotelzacisze.pl](http://www.hotelzacisze.pl)

Hotel BARON, Ciechanów, ul. Śląska 11, tel.: 23 672 82 86, [www.hotel-baron.pl](http://www.hotel-baron.pl)

Zajazd ZAGŁOBA, Ciechanów, ul. Niechodzka 6, tel.: 23 672 25 42, [www.zajazd-zagloba.pl](http://www.zajazd-zagloba.pl)



Hotel ATENA, Ciechanów, ul. Kolbe 76, tel.: 23 672 32 32, [www.hotelatena.pl](http://www.hotelatena.pl)

Hotel KORONA, Ciechanów, ul. Sienkiewicza 70A, tel.: 23 672 52 58,  
[www.hotel-korona.com](http://www.hotel-korona.com).

Kraina Westernu, Sońsk/k Ciechanów, Sarnowa Góra 11, tel.: 693 464 753  
[www.kraina-westernu.com](http://www.kraina-westernu.com)

Pensjonat Pokoje Gościnne Rycerska, Ciechanów, ul. Rycerska 58, tel: 23 672 62 21  
[www.rycerska-ciechanow.e-meteor.pl](http://www.rycerska-ciechanow.e-meteor.pl)

Zajazd TUR Mirosław Płoski, Ciechanów, ul. Okrężna 35, tel.: 23 672 32 30  
[www.zajazd-tur.pl](http://www.zajazd-tur.pl)

